

Mladen Plovanić

DOGODILO SE U VINODOLU 1941—1943.

Ova se kronologija nadovezuje na njen prvi dio koji se odnosi samo na događaje iz 1941. godine, a objavljen je u 2. svesku Vinodolskog zbornika. Dakako, uvodne pripremne koje smo istakli u 2. svesku tog zbornika važe jednako i za ovu kronologiju. Ipak, u ovom smo radu bili sučeljeni i s novim okolnostima pa ih je potrebno naznačiti.

1) Naveli smo i u 2. svesku Vinodolskog zbornika da će se kronologija nadopunjavati i ispravljati, pa se to pokazalo potrebnim već i u ovom svesku. Naime, daljim istraživanjima utvrdili smo još neke, ranije nepoznate, a ipak važnije događaje u 1941. godini, pa smo ih i naznačili. Također smo ispravili kronološke jedinice, objavljene u 1. svesku zbornika, za koje smo naknadno pronašli vjerodostojnije podatke.

2) S obzirom na masovno sudjelovanje Vinodolaca u NOB već 1942. godine, pa, dakako, i kasnije, razumljivo je da su i događaji, različita značenja i važnosti, bili tada učestaliji i — skoro svakodnevni. Navoditi ih sve, pa makar i s najkraćim opisom, bio bi vrlo opsežan posao, a i njegova bi korisnost bila tek relativna. Smatrali smo da je — za lakše i bolje kronološko praćenje razvitka NOB — dovoljno naznačiti važnije događaje, premda je i izbor takvih podložen subjektivnom kriteriju pa zbog toga i mogućim greškama. Ipak, težili smo da zabilježimo prve organizacijske oblike, kako vojnih tako i »pozadinskih« sastava, organizacija i ustanova NOB-a u pojedinim naseljima, ili tek za šira (na primjer općinska) područja. Za opis takvih događaja u svim selima ili zaselcima (Vinodol je imao oko 120 sela-zaselaka) ne raspoložemo ni s potrebnim podacima niti bi ih bilo moguće prikupiti u razmjerno kratkom roku.

Vojno-operativne akcije partizanskih jedinica u Vinodolu ili u susjednim područjima (ako su ih izvodile jedinice stacionirane u šumsko-planinskom vinodolskom pojasu) naveli smo sve za koje smo pronašli vjerodostojne podatke. Imali smo u vidu da su operativne akcije partizanskih vojnih jedinica bile jedna od osnovnih zadaća NOB-a.

3) Čitalac će lako zapaziti da smo naznačili samo neke (masovnije) neprijateljske represalije u odnosu na žiteljstvo ili njegovu imovinu. Naime, represalije su bile jedan od najvažnijih oblika neprijateljske borbe protiv razbuktalog NOB-a, i neprijatelj ih je izvodio skoro svakodnevno. Posao na prikupljanju i sređivanju tih podataka za cijeli Vinodol bio bi vrlo opsežan i u sadašnjim prilikama i mogućnostima je neizvediv. Zbog toga nismo naznačili ni mnoge pojedinačne represivne mjere, makar i o takvima raspoložemo vjerodostojnim podacima. To pitanje ostaje neriješeno, barem za dogladno vrijeme.

4) U ovom svesku Vinodolskog zbornika obrađuje se, kako je istaknuto u posebnom članku, razdoblje 1942. i 1943. godine, ali samo do kapitulacije

Italije, dakle — do zaključno 9. rujna 1943. Tih vremenskih međaša smo se i ovdje pridržavali.

DOGODILO SE U VINODOLU

1941. godine

17. travnja — Kotarsko poglavarstvo Novi izvještava da je 5 službenika kotarske oblasti položilo tog dana »prisegu vjernosti« NDH.¹

18. travnja — Kotarsko poglavarstvo Novi izvještava da je »osoblje zdravstva« u Novom položilo »prisegu vjernosti« NDH.

18. travnja — Ustaški povjerenik za Crikvenicu izvještava da je 6 službenika kotarske oblasti položilo »prisegu vjernosti« NDH.

15. svibnja — U općini Ledenice je ustaška vlast postavila novog općinskog načelnika — Martina Butkovića (Stipšu) koji je tog dana položio »prisegu vjernosti« NDH.

10. lipnja — Ustaško Ministarstvo unutrašnjih poslova traži popis namještenika u općinskim i kotarskim upravama koji su Srbi ili Židovi.

30. lipnja — Upravitelj kotarske oblasti u Novom izvještava Ministarstvu unutrašnjih poslova NDH o stanju školstva u kotaru i navodi da je nastavljena obuka u školama u Trbotinju i Ledenicama.

30. lipnja — Josip Bujanović, upravitelj župe u Dabru (Lika) premješten je u župu Donji Zagon, u kojoj nije bilo svećenika. Na dužnost nije nastupio.²

3. srpnja — Osnovan aprovizacioni odbor za kotar Novi Vinodolski. Predsjednik je bio Nikola Dominež, novljanski kotarski predstojnik, uz još 8 članova iz sve tri upravne općine kotara.

Početak srpnja — Osnovan aprovizacioni odbor za kotar Crikvenicu. Predsjednik je bio Stjepan Stubičan, kotarski predstojnik.

30. srpnja — Vlada NDH uputila okružnicu ustaškim vlastima u pogledu prijelaza pripadnika »grkoistočne« na katoličku vjeru.

28. kolovoza — Ministarstvo domobranstva NDH izdalo zapovijed o podređenosti vojske NDH (domobrana) talijanskim komandama u području tzv. II zone, kojoj je pripadao i Vinodol.

12. rujna — Ministarstvo bogoštovlja NDH odobrilo rad »ruske kapelice« u Crikvenici zbog »posebnih odnosa između NDH i ruske nacionalne organizacije«.

15. rujna — Trojica pripadnika pravoslavne vjere s područja kotareva Novi i Crikvenica podnijeli su ustaškim vlastima molbu za prijelaz na katoličku vjeru i dobili su tog dana odobrenje.³

19. rujna — Ministarstvo nastave NDH izdalo nalog kotarskoj oblasti u Novom da se u selu Vojsko (područje Ledenica) »odmah« otvori pomoćna pučka škola.

30. rujna — Poznati ustaša, svećenik Stipe Vučetić, župnik u Ledenicama, imenovan je za domobranskog vikara u činu generala i time prestao obavljati župničku dužnost.

Rujan — U kotaru Novi ukupno je 27 trgovaca prodavalo artikle »garantiranog snabdjevanja« za žiteljstvo cijelog kotara. Od toga po općinama:

Bribir 10 trgovaca, Krmpote—Ledenice 6 trgovaca i Novi Vinodolski 11 trgovaca.

22. listopada — Prestala djelovati osnovna škola u Mataija Dragi, budući da je učitelj u njoj, komunist Ladislav Vivoda, otišao u partizansku jedinicu.

Druga polovica listopada — Talijanska komanda uspostavila lučke urede u nekim primorskim lukama, među ostalim i u Crikvenici.

11. studenog — Općinsko poglavarstvo u Novom izvještava da je na području općine samo jedan pripadnik »grkokatoličke« vjere prešao na katoličku.

12. studenog — Okružni Komitet KPH za Karlovac izdao upute »odborima Nacionalno-oslobodilačkog fronta« o organizaciji »seoskih straža« i njihovim zadaćama.

Studeni — Na vinodolskom su području organizirane »Razdjelne financijske straže« (carina) u mjestima: Crikvenica, Klenovica, Novi Vinodolski, Selca i Sv. Jakov Šiljevica.

19. prosinca — Okružni komitet KPH za Karlovac šalje upute partizanskim odredima na Kordunu. Ističe potrebu populariziranja partizanskih odreda Hrvatskog primorja i Gorskog kotara »koji su sastavljeni od samih Hrvata«.

1942.

SIJEČANJ

Početak siječnja — Vrhovni Štab NOPO Jugoslavije izdao naređenje GŠ NOPO Hrvatske o osnivanju operativnih zona, o ustrojstvu partizanskih odreda i drugim zadaćama.

5. siječnja — Pripadnici bribirske partizanske jedinice uspješno izveli diverziju na pruzi u predjelu Plasa.

8. Siječnja — Štab PG NOPO predložio GŠ NOPO Hrvatske reorganizaciju štabova svog I i II bataljona. Za komandanta i komesara II bataljona (»M. Gubec«) ponovo su predloženi Nikola Car Črni i Josip Gržetić.

11. siječnja — Vrhovni Štab (VŠ) NOPO Jugoslavije mijenja naziv u: Vrhovni štab NOP odreda i dobrovoljačke vojske Jugoslavije (VŠ NOPO i DVJ).

12. siječnja — Pripadnici Bribirske partizanske čete uspješno izvršili diverziju na pruzi između Zlobina i Drivenika.

13. siječnja — GŠ NOPO Hrvatske izdao Naredu o mobilizaciji boraca za Prvu proletersku brigadu.

15. siječnja — CKKPH izdao proglas narodima Hrvatske u kojem poziva u još odlučniju borbu.

15. siječnja — GŠ NOPO Hrvatske šalje Štabu PG NOPO Naredbu i upute dobivene od VŠ u vezi s osnivanjem proleterske brigade. Posebno je naznačeno da za mobilizaciju boraca treba odrediti druga Tomu Strizića, tada operativnog oficira u Štabu PG NOPO.

16. siječnja — Pripadnici bribirske partizanske čete uspješno izvršili diverziju na pruzi između Zlobina i Drivenika.

16. siječnja — Ustaški povjerenik pri komandi II talijanske armije izvještava da je zapovjedništvo talijanskih vojnih vlasti naredilo da se uz

cestu od Senja do Bakarca moraju posjeći sva stabla u pojasu od 100 m sa svake strane ceste.

19. siječnja — Bribirska partizanska četa napala ojačani oružnički vod u sastavu od 41 oružnika na predjelu Pališin. U borbi je ubijeno 14, zarobljeno 16, a ranjeno 4 oružnika.

19. siječnja — Jedinice I bataljona PG NOPO oslobodile Jasenak. U sastavu bataljona sudjelovala je i ledenička četa.

25. siječnja — Josip Đerđa, delegat CK KPH za Hrvatsko primorje, došao iz Novog u Kozarski gdje se nalazio logor Bribirske partizanske čete.

26. siječnja — Osnovan tzv. Zagonski partizanski logor, tj. 3. vod 1. (bribirske) partizanske čete. Komandir voda je bio Božo Baričević, a politički delegat Petar Petrinović Miklja.

27. siječnja — Ustaški poglavnik izdao odredbu o »Hrvatskom državnom Saboru«, u kojeg su pozvani i Vinodolci: Franjo Borić, kao narodni zastupnik kotara Crikvenice, izabran 1938. godine; dr Milutin Mažuranić, sabor-ski zastupnik do 1918. godine i pop Stipe Vučetić, prije župnik u Ledenicama. Borić i Mažuranić su odbili sudjelovati u radu »sabora«.

27. siječnja — Ledenička partizanska četa oslobodila zaselak Alan i pritom zarobila oko 20 oružnika. Istog dana je održan zbor žitelja Alana na kojem je govorio Milan Mataija.

30/31. siječnja — Održano savjetovanje u GŠ NOPO Hrvatske na kojem su razrađeni dalji zadaci partizanskih jedinica u Hrvatskoj.

31. siječnja — Ustaški veliki župan iz Senja šalje opširan izvještaj o djelovanju »komunista« u novljanskom kotaru.

Druga polovica siječnja — Ledenička partizanska četa se preselila iz Ričičkog Bila u Mataija Dragu.

Siječanj — Pokrajinski komitet SKOJ-a za Hrvatsku započeo pripreme za osnivanje Saveza mlade generacije u Hrvatskoj.

Siječanj — VŠ NOP i DV Jugoslavije izdao naredbu za formiranje vojnih sudova i njihove nadležnosti.

Siječanj — VŠ NOP i DV Jugoslavije ustanovio zvanje narodnog heroja za istaknute zasluge u NOB-u.

Siječanj — U tiskari agitpropa OK KPH za Hrvatsko primorje počeo izlaziti mjesečnik »Primorski borac« (ranije: »Glas naroda na Hrvatskom primorju«) kao glasilo NO Fronte.

Siječanj — U selu Kostelj osnovan odbor AFŽ za područje Belgrada od 5 članica.

Siječanj — U Donjem Zagonu održan skup žitelja na kojem je položena partizanska zakletva i osnovan NOO.

VELJAČA

Početak veljače — Osnovan odbor AFŽ-a za Ledenice od 8 članova.

Početak veljače — Osnovan u Mataija Dragi NOO za gornja ledenička sela od 6 članova. Predsjednik je Ivan Mataija Plasina, a tajnik Pavao Mataija Žirica.

Početak veljače — Komanda Ledeničke partizanske čete odlučila da se žiteljstvo većine srednjih ledeničkih sela preseli u sjeverne šumske pre-djele pa je uskoro seoba i organizirana.

2. veljače — VŠ NOP i DVJ izdao dva značajna dokumenta: 1. »Zadaci i ustrojstvo narodnooslobodilačkih odbora« i 2. »Objašnjenje i upute za rad NOO u oslobođenim krajevima«.

2. veljače — OK KPH za Hrvatsko primorje dostavio partijskim organizacijama u partizanskim jedinicama opširne upute za rad.

6. veljače — Pripadnici Ledeničke partizanske čete izveli uspješan napad na oružničku patrolu u selu Bater.

7. veljače — Štab Bataljona »M. Gubec« uputio pismo talijanskim vojnicima, simpatizerima NOP-a u garnizonu u Bribiru.

8. veljače — U Anić Stanovima (Krmpute) osnovana partizanska desetina. Komandir je bio Mile Komadina Popić.

12. veljače — U Krmpotskoj Luki osnovan krmpotski vod (pripadao je Ledeničkoj partizanskoj četi) od oko 30 boraca. Za vodnika je imenovan Srećko Balen, a političkog delegata Mikula Vukelić Purica.

12. veljače — U krmpotskom partizanskom vodu osnovana ćelija KPH čiji je sekretar bio Mikula Vukelić Purica.

12. veljače — Održan masovni zbor u Krmpotskoj Luki. Tom je prilikom izabran prvi NOO Krmpute od 9 članova. Predsjednik je bio Josip Brozović, a tajnik Mile Balen Lujin.

17. veljače — GŠ NOV i PO Hrvatske izvještava CK KPH o seobi u Drežnicu.

18. veljače — Na zboru žitelja gornjozagonskih sela izabran NOO za ta sela od 5 članova. Predsjednik je bio Joso Tomić. Istodobno su prisutni žitelji položili partizansku zakletvu.

19. veljače — VŠ NOP i DOVJ izdao prvi broj lista »Narodni borac«.

25. veljače — Pripadnici Bribirske partizanske čete oštetili instalacije i električni vod visokog napona između Bribira i Novog.

26. veljače — Pripadnici Bribirske partizanske čete uspješno izveli diverziju na pruzi kod stanice Drivenik.

27/28. veljače — U partizanske jedinice pristupilo 48 boraca iz Bribira i 14 iz Donjeg Zagona.

Veljača — VŠ NOP i DVJ izdao »Statut proleterskih narodnooslobodilačkih udarnih brigada«.

Veljača — Josip Đerđa, delegat CK KPH za Hrvatsko primorje, organizirao agitprop Okružnog komiteta u logoru Kozarski, gdje je bilo sjedište Bribirske partizanske čete.

Veljača — Na području gornjozagonskih i gornjokrmpotskih sela osnovane »seoske straže«.

OŽUJAK

1. ožujka — GŠ NOPO Hrvatske izdao naredbu u kojoj je, između ostalog, određeno da se na području Hrvatskog primorja i Gorskog kotara formira proleterska četa od 80 boraca, koja će biti uključena u Proleterski bataljon Hrvatske.

1. ožujka — U Novom rastureni leci NOP-a u kojima se poziva omladinu u NOB.

1. ožujka — Komanda talijanske II armije izdala okružnicu (Cirkular br. 3) o načinima vođenja borbe protiv partizana.

Početak ožujka — Bribirska omladinska organizacija porušila više tt stupova između Bribira i Novog, te između Selaca i Novog.

3. ožujka — Borci Bribirske partizanske čete izveli kratki spoj na električnom dalekovodu u predjelu između Bribira i Novog.

4. ožujka — Toma Strizić, operativni oficir Štaba PG NOPO, krenuo u obilazak Gorskog kotara i Hrvatskog primorja za zadaćom mobiliziranja novih boraca kao i boraca iz partizanskih jedinica za proletersku brigadu.

4. ožujka — Bribirska partizanska četa pokušala izvršiti napad na skladište eksploziva (Gradilište hidroelektrane u Triblju). Akcija nije uspjela jer su talijanski stražari primijetili partizane koji su se, kroz podzemni hodnik, približavali skladištu.

6. ožujka — Borci Bribirske partizanske jedinice uspješno izveli diverziju na pruzi kod Plasa.

8. ožujka — Štab PG NOPO izvještava da Talijani intenzivno utvrđuju svoje garnizone izgradnjom bunkera i opletanjem bodljikavom žicom.

9. ožujka — U predjelu Krč (griško šumsko područje) osnovan Griški partizanski logor u kojem se smjestilo oko 20 boraca s područja Grižana, Belgrada, Drivenika i Triblja. Istodobno je od tih boraca osnovan partizanski vod, kao III vod 1. čete Bataljona »M. Gubec«. Komandir voda je bio Slavko Blašković, politdelegat Mate Saftić a sekretar ćelije KPH Toma Mavrić.

9/10. ožujka — Talijani uhapsili u Bribiru 134 osobe i otpremili ih u koncentracioni logor u Bakru. Istodobno su uhapsili u nekim ledeničkim selima oko 20 žitelja i također ih otpremili u Bakar.

10. ožujka — U predjelu Pod Golić i Zabrdno (bribirsko šumsko područje) započela organizacija tzv. Bribirskog civilnog logora, koji je postojao sve do kapitulacije Italije.

12. ožujka — Borci Bribirske partizanske čete uspješno izveli diverziju na pruzi kod Drivenika.

12. ožujka — GŠ NOPO Hrvatske izdao naredbu o »čišćenju terena« i povezivanju slobodnih teritorija Like, Gorskog kotara i Hrvatskog primorja.

15. ožujka — GŠ NOPO Hrvatske izdao proglas domobranima, pozivajući ih u partizanske jedinice.

Sredina ožujka — u Bribirskoj partizanskoj četi održano savjetovanje članova KPH na kojem su raspravljani aktualni zadaci.

16. ožujka — Pripadnici ledeničke partizanske čete odbili pokušaj Talijana koji su krenuli u pljačkaški pohod u selo Crno.

17. ožujka — Pripadnici ledeničko-krmpotske partizanske čete odbili pokušaj Talijana da se probiju u Alan. Tom je prilikom ranjen talijanski potpukovnik Borato.

17. ožujka — Kotarska oblast u Novom izvještava da je — zbog djelovanja partizana — prekinuta nastava u školama: Krmpote, Krmpotska Luka, Mataija Draga, Trbotinj i Donje Zagone.⁴

18. ožujka — Krmpotski partizanski vod se smjestio u Zabukovac.

19. ožujka — Jedinice Bataljona »M. Gubec« oslobodile Mrkopalj. Bilo je to prvo oslobođeno sjedište upravne općine u Hrvatskoj, nastanjeno žiteljima hrvatske narodnosti. U oslobođenju je sudjelovala i Bribirska partizanska četa.

19. ožujka — Osnovan NOO za Belgrad od 6 članova. Predsjednik je bio Šimun Marušić.

20/21. ožujka — U selu Tomići (Drežnica) održano dvodnevno savjetovanje u GŠ NOPO Hrvatske. Zaključeno je, između ostalog, da se u Hrvatskoj priđe osnivanju operativnih zona.

21. ožujka — Pripadnici griškog partizanskog voda uspješno izveli diverziju na pruži u predjelu Drivenika.

23. ožujka — Ustaški veliki župan iz Senja izvještava o ugroženosti bibrskog i ledeničkog područja od komunista.

24. ožujka — Pripadnici griškog partizanskog voda uspješno izveli diverziju na pruži između Zlobina i Drivenika.

28. ožujka — GŠ NOPO Hrvatske predlaže VŠ NOP i DV Jugoslavije da se i na području Hrvatskog primorja i Gorskog kotara osnuje operativna zona.

30. ožujka — Pripadnici svih partizanskih jedinica u Vinodolu, zajedno s aktivistima »u pozadini« porušili oko 115 tt stupova na području između Bribira i Novog, Novog i Selaca, Novog i Senja, Crikvenice i Triblja te Crikvenice i Grižana.

31. ožujka — Naredbom VŠ NOP i DV Jugoslavije propisane starešinske oznake za vojne rukovodioce.

Kraj ožujka — Mjesni NOO u Mataija Dragi raspravljao o daljnjem preseljavanju žitelja iz ledeničkih sela u slobodna drežnička sela, zbog izuzetno teških prehrambenih prilika.

Ožujak — Osnovana Prva primorsko-goranska proleterska četa, čiji je komesar bio Blaž Kalafatić.

Ožujak — VŠ NOP i DV Jugoslavije izdao Uputstvo o ustrojstvu i dužnostima partizanskih straži kao organa komandi mjesta.

Ožujak — CK SKOJ-a izdao upute o ustrojstvu i zadacima skojevskih organizacija u partizanskim jedinicama.

Ožujak — OK KPH za Hrvatsko primorje izdaje 1. broj svog mjesečnika »Komunist«. Tiskan je u tehnici agitpropa OK u logoru Kozarski, a uređivao ga je Josip Đerđa.

Ožujak — OK KPH za Hrvatsko primorje uspostavio posrednu vezu s talijanskim vojnicima-komunistima u Novom i Grižanima.⁵

Ožujak — Osnovana ćelija KPH u gornjoleđeničkim selima od 4 člana.

Ožujak — U Bribirskoj partizanskoj četi osnovana organizacija SKOJ-a. Sekretar je bio Josip Mršan.

Ožujak — Na području Triblja osnovana prva organizacija SKOJ-a čiji je sekretar bio Drago Barac.

Ožujak — Na području gornjoleđeničkih sela osnovana organizacija SKOJ od 9 članova. Sekretar je bio Rude Komadina.

Ožujak — Osnovan zajednički NOO za gornjozagonska i selo Breze.

Ožujak — U Krmpotama i Gornjem Zagonu osnovana organizacija AFŽ.

Ožujak — Iz Bribirske i Ledeničko-krmpotske partizanske čete prešlo oko 85 boraca u sastav Ličko-fužinske i Brinjske partizanske čete.

Ožujak — Više od 350 boraca-partizana iz Vinodola bilo je u partizanskim jedinicama, kako vinodolskim tako i nekim goranskim, odnosno brinjskoj.

Ožujak — Talijanske vojne vlasti uspostavile u Bakru zloglasni logor za internirane osobe.

TRAVANJ

1. travnja — Borci ledeničke partizanske čete porušili 14 tt stupova uz cestu Novi—Senj.

2. travnja — Grupe boraca iz svih vinodolskih partizanskih jedinica pripucale na talijanske garnizone u Bribiru, Crikvenici, Klenovici, Ledenicama, Novom, Selcima i Grižanima.

2. travnja — U logor Kozarski (smještaj Bribirske partizanske čete) došla Anka Berus kao delegat CK KPH za područje Hrvatskog primorja i Gorskog kotara.⁶

6. travnja — Borci Griške partizanske čete uspješno izveli diverziju na pruzi Zlobin — Plase.

Početak travnja — Griški partizanski vod prerastao u partizansku čet. Bila je to 3. četa Bataljona »M. Gubec«.

7. travnja — OK KPH za Hrvatsko primorje održao sastanak u logoru Kozarski i zaključio, između ostalog, da se osnuje KK KPH za područje od Novog do Senja i KK KPH za područje od Selaca do Kraljevice.

7. travnja — Komanda talijanske 2 armije izdala dopunska objašnjenja o uništavanju čitavih naselja na teritoriju pod kontrolom partizanskih jedinica.

8. travnja — Započelo trodnevno savjetovanje u GŠ NOV i PO Hrvatske (u Tomićima, Drežnica) na kom su raspravljani zadaci partizanskih jedinica.

9. travnja — Borci Bribirske partizanske čete porušili više tt stupova i presjekli talijanski vojni tt kabel na predjelu između Novog i Selaca.

10. travnja — Pripadnici Bribirske partizanske čete pripucali na manju talijansku konjičku jedinicu u pokretu i talijanski garnizon u Bribiru. Istodobno su borci Griške partizanske čete pripucali na garnizon u Grižanima.

12. travnja — PK SKOJ-a za Hrvatsku poslao upute za osnivanje omladinskih četa u NOP odredima.

12. travnja — Borci zagorskog partizanskog voda porušili 7 tt stupova na predjelu između Ledenica i Novog.

Oko 15. travnja — Osnovan u Novom Kotarski komitet KPH za područje od Novog do Senja. Sekretar je bio Ivan Radetić Ferdo, a članovi August Kabalin, Franko Krišković Vranješa i Marija Vuković Dunja.

Sredina travnja — U Zabukovcu osnovana organizacija SKOJ-a za krmopotska sela. Sekretar je bila Ana Pavelić Valeševa.

Sredina travnja — Borci Griške partizanske čete zaustavili putnički autobus na cesti Plase—Križišće i zarobili 13 neprijateljskih oficira i vojnika.

Oko 20. travnja — Osnovana u Krmpotama ćelija KPH u selima slobodnog teritorija. Sekretar je bio Anton Pavelić Popo.

24. travnja — Borci Griške partizanske čete napali eskadron talijanske konjice koji se kretao iz Liča u pravcu Triblja. Neprijatelju su nanijeti gubici.

25. travnja — GŠ NOPO Hrvatske odselio iz Drežnice u Liku.

26. travnja — Održana konferencija članova KPH u Bataljonu »M. Gubec«.

29. travnja — Borci Griške partizanske čete uništili više tt stupova između Crikvenice i Triblja.

Travanj — Osnovan OK SKOJ-a za Hrvatsko primorje. Djelovao je pretežno na neoslobođenom teritoriju, gdje mu je bilo i sjedište. Sekretar je bio Vlado Car iz Selaca.⁷

Travanj — PK SKOJ-a za Hrvatsku pokrenuo list »Mladi komunist«, a ubrzo i »Omladinski borac« kao glasilo SMG za Hrvatsku.

Travanj — Tomi Strizić, član štaba PG NOPO održao više sastanaka sa žiteljima u Driveniku, Triblju, Sv. Jeleni i Povilama. Objašnjavao je potrebu odazivanja u redove NOV-a.

Travanj — Umjesto ranije osnovanih »akcionih odbora«, u bibrirskim su selima osnovana dva rajonska NOO, jedan za istočni, a drugi za zapadni predio.

Travanj — Osnovan mjesni NOO Tribalj za sva tribaljska sela-zaselke.

SVIBANJ

1. svibnja — CK KP Jugoslavije izdao prvomajski proglas narodima Jugoslavije.

1. svibnja — U Korenici (Lika) započeo 2. tečaj za oficire NOPO Hrvatske, na kojem je bilo i nekoliko Vinodolaca.

Početak svibnja — Na području Njivica (sjeverno od Bribira), u prisutnosti 20-ak žena, osnovan je prvi Općinski odbor AFŽ za Bribir. Predsjednik je bila Dragica Jurčić.

Početak svibnja — Ustaške vlasti rasturile u nekim vinodolskim naseljima letak o tome kako je 16. travnja u Jezeranama poginuo Tomo Strizić. (Sadržaj letka nije bio točan).⁸

2. svibnja — Pripadnici Ledeničko-krmpotske čete zaustavili kod Sv. Ilije (cesta Novi—Senj) putnički autobus i zarobili talijanskog vojnika.

4. svibnja — Osnovan štab V operativne zone NOPO Hrvatske s nadležnošću za Hrvatsko primorje, Gorski kotar i Istru. Komandant je bio Veljko Kovačević, politički komesar Ivo Vejvoda, operativni oficir Savo Vukelić, a oficir za mobilizaciju Toma Strizić.

5. svibnja — Borci Bribirske partizanske čete uništili 1500 m tt linija između Novog i Bribira.

6. svibnja — Borci Griške partizanske čete napali oružničku patrolu između Grižana i Blaškovića.

6. svibnja — Borci Bribirske partizanske čete zaustavili putnički autobus u predjelu sela Kosavin u Bribiru. Tom su prilikom zarobili poznatog izdajnika Tomu Udovića i ustaškog konfidenta Adela Lečer. Autobus je zapaljen.

6. svibnja — VŠ NOP i DV Jugoslavije izdao upute o djelovanju i organizaciji obavještajne službe u jedinicama.

7. svibnja — U Korenici osnovan Prvi proleterski bataljon Hrvatske. U njegovu je sastavu bila i Primorsko-goranska »proleterska« četa, čiji je komesar bio Blaž Kalafatić.

7. svibnja — Borci Griške partizanske čete napali talijanski vojni kamion na predjelu između Crikvenice i Grižana.

9. svibnja — Komanda Supersloda⁹ izdala naredbu o poduzimanju novih tehničkih i drugih mjera u pravcu uspješnijeg sprečavanja partizanskih diverzija na željezničkim prugama.

Oko 10. svibnja — Bribirska, tj. 1. četa Bataljona »M. Gubec« razdvojila se u dvije čete, s tim da je 1. četa otišla u Sunger (Mrkopalj), a u bribirskom je šumskom području osnovana nova, tj. 4. četa Bataljona »M. Gubec«.

Oko 10. svibnja — U predjelu Potočca (bribirsko šumsko područje) održan tzv. »omladinski miting«, na kojem je sudjelovala omladina iz više vinodolskih naselja, kao i pripadnici partizanskih jedinica (Bribirske i Griške čete).

11. svibnja — CK KP Hrvatske piše Okružnom komitetu KPH za Hrvatsko primorje da se OK treba smjestiti u šumsko-planinski predio, odakle može uspješnije izvršavati svoje zadaće.

11/12. svibnja — Borci Griške partizanske čete unštili 30 tt stupova na cesti Crikvenica—Tribalj.

14. svibnja — Borci 4. (Bribirske) čete pripucali na dva talijanska oklopna automobila na cesti Novi—Bribir.

Sredina svibnja — Po odluci NOO-a, većina žitelja gornjokrmpotskih sela smjestila se u tzv. zbjegove u šumskom predjelu, kako bi se zaštitili od pripreme talijanske ofenzive.

16. svibnja — U bribirskoj osnovnoj školi obustavljena obuka zbog učestalih partizanskih napada na talijanske jedinice ili tt uređaje, kao i zbog učestalih talijanskih vojnih zasjeda i drugih mjera.

18. svibnja — Započela tzv. proljetna talijanska ofenziva na slobodni teritorij Hrvatskog primorja i Gorskog kotara. U naseljima vinodolskog slobodnog teritorija talijanske su trupe već 18. svibnja počele paliti i uništavati stambene i druge zgrade, a tako su postupale i idućih dana, sve do završetka ofenzive. Ukupno su, u vinodolskom području, zapalile tada oko 170 stambenih i gospodarskih zgrada.

19. svibnja — Talijanska vojna komanda izdala dodatna uputstva o uvjetima kada treba strijeljati pripadnike partizanskih jedinica.

27. svibnj — Borci Bribirske partizanske čete napali dvojicu talijanskih motorista na predjelu Duboka kod Selaca.

30. svibnja — Po naređenju Štaba V operativne zone osnovan 1. i 2. PG NOP odred. Vinodolske su jedinice ušle u sastav I i II bataljona 1. odreda. Za komandanta 2. odreda postavljen je Nikola Car Črni.

Kraj svibnja — OK KPH za Hrvatsko primorje se smjestio u predjelu Parčeve Viševice (Parčeva Kosa). Tu je smještena i tehnika OK.

Kraj svibnja — Štab V operativne zone se smjestio u predjelu Parčeve Viševice, pored OK KPH za Hrvatsko primorje.

Kraj svibnja — Općinski NOO za Gornje Zagone odlučio da se žitelji gornjozagonskih sela presele sjevernije u šumski planinski pojas, što je ubrzo i ostvareno.

Svibanj — Osnovan KK KPH za područje od Selaca do Kraljevice. Sekretar je postao Jurica Knez, a članovi Rafe Brozičević iz Sv. Jelene, Tomo i August Mavrić iz Grižana i Ivan Šverko iz Triblja.

Svibanj — Osnovan NOO za Grižane od 6 članova. Predsjednik je bio Mihovil Marušić.

Svibanj — u Povilama osnovan NOO.

Svibanj — U selu Jurići (Krmpute) osnovana radna grupa (nazvana i »radna brigada«) od pripadnika omladine i starijih žitelja.

Svibanj — U Bribiru osnovan odbor SMG.

Svibanj — U bribirskom šumskom predjelu Kurin, užem lokalitetu Razbojišće, osnovan tzv. Logor Kurin, u kojem su — u daljem ratnom razdoblju — boravile i partizanske jedinice i razna općinska odnosno kotarska rukovodstva NOB.

Svibanj — U Crikvenici je, na dužnost kotarskog predstojnika, postavljen Željko Gjivanović, koji će — sve do kapitulacije Italije — obavljati mnoge tajne zadatke vezane uz talijansku obavještajnu djelatnost usmjerenu u pravcu pomaganja četničke djelatnosti kao i djelatnosti pripadnika Mačekove politike čekanja.

LIPANJ

1. lipnja — OK KPH za Hrvatsko primorje i Štab V operativne zone izdali prvi broj lista »Sloboda«, kao svoje glasilo.

Početak lipnja — Osnovan tzv. Drivenički logor u predjelu Dolčići, šumsko područje sjeverno od Drivenika. U njega se smjestio partizanski vod od oko 10 boraca. Vodnik je bio Ljubo Marušić, a politdelegat Drago Gašparović. Sekretar partijske ćelije bio je Tomo Šarar.

5. lipnja — Bribirska partizanska četa napala talijanski kamion na cesti Novi—Zagone. Ubijeno je 9 neprijateljskih vojnika i oficira i zaplijenjen veći ratni plijen.

5. lipnja — Talijani iselili žitelje Donjeg Zagona i otpremili u logor u Bakru, a cijelo selo zapalili.

6. lipnja — Borci Griške partizanske čete uspješno izveli diverziju na pruzi između Drivenika i Zlobina.

6. lipnja — Sekretar CK KPH, Vlado Popović, obavještava članove CK KPH koji djeluju u Zagrebu da mogu slati u Vinodol »poštu i ljude« na javke kod dra Gradišnika i Tonya Buchofera u Crikvenici te Marije Vuković u Novom. Upućuje ih na potrebu korištenja odgovarajuće lozinke.

11. lipnja — PK SKOJ-a za Hrvatsku izdao dodatne upute za osnivanje omladinskih četa u redovima NOV i PO.

14. lipnja — Na predjelu Zabrdno (bribirsko šumsko područje) započeo 15-dnevni tečaj za više partijsko-političkih aktivista iz bataljona »M. Gubec« i aktivista »u pozadini«. Među njima je bilo 8 Vinodolaca, a jedan od predavača je bio Ive Jeličić Tominčić.

16. lipnja — Borci Griške partizanske čete napali kod Zlobina grupu talijanskih vojnika koji su popravljali tt linije.

17. lipnja — Borci griške partizanske čete zapalili kamion koji je prevozio drva za talijanske potrebe u pravcu od Zlobina k Plasima.

22. lipnja — Jedinice I PG NOPO (među njima je bila i Krmpotska četa u sastavu Bataljona »Ivica Lovinčić«) oslobodile Krivi Put. Bilo je to prvo sjedište općinske uprave u Hrvatskom primorju koje su oslobodile partizanske jedinice.

23. lipnja — Kotarska oblast u Novom zabranila izdavanje propusnice i prodaju živežnih namirnica žiteljima gornjokrmpotskih sela.¹⁰

24. lipnja — Diverzantska grupa Bataljona »M. Gubec« (rukovodilac je bio Slavko Blašković) uspješno izvela diverziju na pruzi između Zlobina i Plasa.

29. lipnja — Borci Bataljona »M. Trbović« (u njegovu sastavu i ledenička četa) napali kolonu Talijana kod Vlačke peći na cesti Novi—Senj i

nanijeli Talijanima teže gubitke. (Zbog te akcije Talijani su u Ledenicama zapalili 7 kuća).

Kraj lipnja — U Triblju osnovana organizacija SMG.

Kraj lipnja — U Triblju osnovana organizacija AFŽ.

Lipanj — KK KPH za kotar Crikvenicu se smjestio u šumsko područje sjeverno od Grižana.

SRPANJ

1. srpanj — GŠ NOP Odreda Hrvatske izdao 1. broj svog glasila »Partizan«.

Početak srpnja — Osnovana u Bitoraju Omladinska četa, sastavljena pretežno od Vinodolaca, koja je ušla u sastav I udarnog bataljona V operativne zone.

Početak srpnja — OK SKOJ-a za Hrvatsko primorje premjestio svoje sjedište uz OK KPH i Štab V operativne zone, tj. na predio Parčeve kose.

5. srpnja — Nikola Car Črni, komandant II PG NOP odreda poginuo kod Kamenjaka u borbi s Talijanima.

7. srpnja — Borci Bribirske partizanske čete (sada je to 1. četa II bataljona) porušili 15 tt stupova između Novog i Selaca.

8. srpnja — Kotarski predstojnik u Novom izdao »Naredbu« kojom zabranjuje Židovima kupanje u moru na predjelu od novljanske luke do uvale Murovska.

14. srpnja — Kotarski predstojnik u Novom izdao »Naredbu« kojom zabranjuje Židovima kupovanje živežnih namirnica na mjesnoj tržnici prije 10 h.

15. srpnja — OK SKOJ-a za Hrvatsko primorje izdao 1. broj »Glasa omladine« glasila SMG za Hrvatsko primorje.

Sredina srpnja — OK KPH za Hrvatsko primorje odlučio da reorganizira sastav i djelovanje KK KPH za kotar Novi.

Sredina srpnja — OK KPH za Hrvatsko primorje upućuje Tomu Strizića i Ivu Jeličića u krmpotska sela sa zadaćom da pripreme osnivanje KK KPH za kotar Senj.

17. srpnja — Bataljon talijanskih trupa krenuo iz Ledenica u pravcu Pletena. Na njih su pripucali aktivisti NOB i pripadnici partizanskih straža, pa su se Talijani ubrzo vratili u garnizon.

18. srpnja — I proleterski bataljon Hrvatske, zajedno s ledeničkom partizanskom četom, uspješno napao divizion talijanske artiljerije na cesti Novi—Senj.

18. rujna — Osnovan u Drežnici I udarni bataljon I PG NOPO, u kojem je bila i Vinodolska Omladinska četa.

19. srpnja — Na Lukovu (bribirsko šumsko područje) održan tzv. »omladinski miting« na kom su sudjelovali omladinci i omladinke iz raznih vinodolskih naselja kao i pripadnici četa Bataljona »M. Gubec«.

19. srpnja — Održano savjetovanje KK KPH za kotar Crikvenica u griškom planinskom pojasu.

20. srpnja — Borci Bataljona »M. Gubec« napali jednu talijansku kolonu na cesti Novi—Bribir i nanijeli joj gubitke.

Oko 20. srpnja — Reorganiziran KK KPH za kotar Novi. Sekretar je postao Blaž Kalafatić, a članovi Milan Mataija, Petar Komadina i Marija

Vuković Dunja. Sjedište komiteta je bilo u Novici (bribirsko šumsko područje).

22. srpnja — VŠ NOP i DVJ izdao upute za izbore organa narodne vlasti.

23. srpnja — Borci Bataljona »M. Gubec« oštetili eksplozivom vodovod kod Selaca.

25. srpnja — U Donjem Lapcu (Lika) započela partizanska oficirska škola koju je pohađalo i nekoliko Vinodolaca.

Srpanj — Osnovan KK SKOJ-a za kotar Crikvenicu.

Srpanj — U »bribirskom civilnom logoru« osnovana ćelija KPH. Sekretar je bio Josip Tonković Prikputa.

Srpanj — U cilju efikasnijeg vođenja borbe protiv partizanskih jedinica i sudionika NOB uopće, stacioniran je u Bribiru 33. bataljon »crnih košulja«, u Crikvenici i Sv. Jakovu bataljon »M«, a u Selcima 61. bataljon. (»Crne košulje« su bile elitne jedinice talijanske fašističke vojske.)

KOLOVOZ

Početak kolovoza — u Novom osnovan općinski NOO.

Početak kolovoza — U Drežnici osnovan II udarni bataljon V operativne zone, u čijem je sastavu bila i Ledeničko-krmpotska četa.

10. kolovoza — Osnovana ćelija KPH za gornja zagonska sela od 6 članova. Sekretar je bio Nikola Jovanović Deva.

10. kolovoza — Borci Bataljona »M. Gubec« ubili u Ladviću (Crikvenica—Kotor) jednog talijanskog vojnika.

13. kolovoza — Naredbom GŠ NOPO Hrvatske premješten je Ivo Vejvoda, komesar V operativne zone, na drugu dužnost, a na njegovo mjesto je imenovan Joso Gržetić.

15. kolovoza — Ustaški poglavnik Ante Pavelić traži od talijanske vojne komande da poduzme operacije »čišćenja« u području Velike Kapele, dakle — i na području Vinodola.

Sredina kolovoza — Osnovana u Mataija Dragi ćelija KPH od 4 člana. Sekretar je bio Petar Iskra.

17. kolovoza — Veliki župan iz Senja traži znatno pojačanje »oružnika« u Hrvatskom primorju, zbog snažnog razvitka NOB-a.

17. kolovoza — Borci Bataljona »M. Gubec« uspješno izveli diverziju na pruži između Zlobina i Drivenika.

19. kolovoza — Borci Bataljona »M. Gubec« oštetili vodospremu za potrebe željezničke stanice u Plasama.

20. kolovoza — Viša komanda talijanskih oružanih snaga izdala naredbu za pripremu tzv. »Operacije Velika Kapela«.

20. kolovoza — Pripadnici Bataljona »M. Gubec« porušili tt instalacije u predjelu između Bribira i Novog.

21. kolovoza — Pripadnici Bataljona »M. Gubec« oštetili vodovodne instalacije iznad Selaca. Isto su ponovili i u idućih nekoliko dana.

23. kolovoza — Pripadnici Bataljona »M. Gubec« uspješno izveli tri diverzije na pruži između Drivenika i tunela u pravcu Liča.

23. i 24. kolovoza — Na Milčevim stenama (bribirsko šumsko područje) održano partijsko savjetovanje za Hrvatsko primorje, koje je organizirao OK KPH za Hrvatsko primorje.

25. kolovoza — Osnovan Inicijativni odbor AFŽ za Hrvatsko primorje.
26. kolovoza — Krmpotski partizanski vod uništio 2 km tt linija između Novog i Senja.

27. kolovoza — Minerski vod bataljona »M Gubec« oštetio kod Drivenika oko 100 m željezničkih tračnica.

27. kolovoza — Borci Bataljona »M. Gubec« srušili 3 stupa električnog dalekovoda u Vinodolu.

30. kolovoza — Borci Bataljona »M. Gubec« oštetili vodovod za potrebe željeznice kod Plasa.

31. kolovoza — Borci Bataljona »M. Gubec« uništili više tt stupova između Crikvenice i Triblja.

Kolovoz — Na Milčevim stenama (bribirsko šumsko područje) održavan tečaj za članove KPH koje je organizirao OK KPH za Hrvatsko primorje. Pohađali su ga i više komunista iz Vinodola.

Kolovoz — Toma Jančiković, istaknutiji sljedbenik Mačekove politike, pokrenuo u Crikvenici »Politički vjesnik« u kome je propagirao svoja politička gledišta.

RUJAN

1. rujna — Borci Bataljona »M. Gubec« oštetili vodovodnu vodospremu kod Triblja.

1. rujna — Izašao 1. broj »Narodnog oslobođenja« Glasila NO fronte Hrvatske.

Početak rujna — KK KPH za kotar Novi organizirao u Beronjici kraći tečaj za dio članova KPH s područja slobodnih vinodolskih naselja.

Početak rujna — Osnovan Kotarski NOO za kotar Novi. Predsjednik je bio Josip Spoju Kuzmić iz Bribira.¹¹

5. rujna — Minerski vod Bataljona »M. Gubec« uspješno izveo diverziju na pruzi kod Drivenika.

7. rujna — Minerski vod Bataljona »M. Gubec« uspješno izveo diverziju na pruzi kod Drivenika.

13. rujna — Komanda talijanskog V korpusa (sjedište u Crikvenici) izdala naredbu (Operativno naređenje br. 1) za ofenzivu na području koje se prostire između morske obale u Bakarskom zaljevu do željezničke pruge i dalje duž pruge preko Ogulina do Vrhovina, zatim u pravcu Otočca, Vratnika i Senja do morske obale. Zadatak je bio: uništiti »ustaničke formacije« i njihove glavne baze.

14. rujna — Borci Bataljona »M. Gubec« napali željezničku kompoziciju u predjelu Lič—Fužine.

16. rujna — Komanda talijanskog V korpusa objavila »Proglas pučanstvu« u kojem određuje posebne mjere vezane uz tzv. »Operaciju Velika Kapela«. U »proglasu« su naznačena razna ograničenja, zabrane, prijetnje i sl. za žiteljstvo većeg dijela Hrvatskog primorja i Gorskog kotara (područje operacije), sve dok bude trajala »operacija čišćenja«.

16. rujna — Talijanske trupe započele tzv. »Operaciju Velika Kapela«.

28. rujna — I i II udarni bataljon V operativne zone u čijim je sastavima bilo mnogo Vinodolaca, izvršili su uspješan napad na talijanske trupe u predjelu Tisovca (područje Jasenka).

29. rujna — Završena talijanska »Operacija Velika Kapela«. Za vrijeme njena trajanja talijanske su trupe popalile mnoge stambene i gospodarske objekte na slobodnom vinodolskom teritoriju.

30. rujna — GŠ NOPO Hrvatske poslao upute štabovima operativnih zona o potrebi formiranja komandi područja.

Rujan — VŠ NOP i DVJ izdao »Naredbu o obrazovanju pozadinskih vojnih vlasti«.

Rujan — U Zabukovcu organiziran tečaj za nepismenu djecu koji je ubrzo poprimio bitna obilježja školske nastave i prerastao u partizansku školu, smještenu u Javorju.

Rujan — U Bulićima organiziran analfabetski tečaj za nepismenu djecu koji je ubrzo poprimio bitna obilježja školske nastave.

Rujan — U Driveniku osnovana organizacija SKOJ-a. Sekretar je bio Danijel Bačić.

Rujan — U Driveniku osnovana organizacija SMG. Predsjednik je bio Danijel Bačić.

Rujan — Osnovana partizanska ambulanta u predjelu Treskavac. Dje-lovala je sve do kapitulacije Italije. Rukovodilac je bio Josip Jurčić iz Bribira.

LISTOPAD

8. listopada — GŠ NOPO Hrvatske je posebnom naredbom pohvalio I i II bataljon V operativne zone zbog vrlo uspješna napada na talijanske trupe kod Tisovca.

12. listopada — U Drežnici osnovana 1. primorsko-goranska brigada.

18. listopada — Borci Bataljona »M. Gubec« uspješno izvršili diverziju na pruzi kod Fužina.

20. listopada — Šef privremenog Upravnog odjela kod VŠ uputio direktive za prikupljanje podataka o zločinima okupatora i njihovih slugu.

22. listopada — Jedinice I bataljona 1. PG brigade uspješno napale talijanske trupe u predjelu Šatora (6 km sjeverozapadno od Senja).

26. listopada — Naišavši na talijansku zasjedu u predjelu Pokojišća, Josip Kršul i Anica Krajačić (politički aktivisti) skočili u provaliju, kako bi izbjegli zarobljavanje. Kršul je pritom poginuo, a Anku Krajačić je zadržala jedna grana od stabla, pri čemu je bila ranjena i zarobljena.

Listopad — Odlukom VŠ NOP i DVJ formiran Privremeni upravni odjel pri VŠ sa zadaćom da organizira pozadinske vojne vlasti, izdaje upute za rad NOO-a, organizira službu sigurnosti i sl. Za rukovodioca je postavljen Moša Pijade, član VŠ.

STUDENI

1. studenog — Talijanske vojne vlasti internirale u logor Kraljevica sve Židove s područja Vinodola.

Početak studenog — U Zabukovcu osnovan KK KPH za kotar Senj. Sekretar je bio Toma Strizić, a članovi Ive Jeličić Tominčić, Feliks Gorski i Vlade Knifić.

Početak studenog — U Zabukovcu osnovano kotarsko rukovodstvo SKOJ-a za kotar Senj. Rukovodilac je bio Feliks Gorski.

11. studenog — U Drežnici započeo srednji partijski tečaj, kojeg je organizirao CK KPH. Iz Vinodola su ga polazili Ivica Baretić, Ive Jeličić Tominčić, Blaž Kalafatić i Ivo Stipaničić.

Sredina studenog — Štab V operativne zone preselio iz bribirskog šumskog područja u Drežnicu.

20. studenog — Osnovan Kotarski NOO za Crikvenicu.

20. studenog — Vrhovni Štab NOV i DVJ mijenja naziv u: Vrhovni Štab Narodnooslobodilačke vojske i partizanskih odreda Jugoslavije. (VŠ NOV i POJ).

22. studenog — Osnovan 1. korpus NOV Hrvatske.

26. studenog — Osnovana u Drežnici 2. primorsko-goranska NO brigada. U njen je sastav ušao i Bataljon »M. Gubec« koji je dotad pretežno djelovao u Vinodolu.

26. i 27. studenog — U Bihaću održano prvo zasjedanje Antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Jugoslavije (AVNOJ).

29. studenog — KK KPH za Crikvenicu šalje prikaz stanja organizacija KP i drugih na području kotara. Prema izvještaju tada su u kotaru postojale ove organizacije: KK KPH i KK SKOJ-a; dva Rajonska komiteta SKOJ-a; u Belgradu organizacije — KPH, SKOJ, NOO i AFŽ; u Crikvenici — SKOJ i NOO; u Driveniku — NOO; u Grižanima — KPH, SKOJ, NOO i AFŽ; u Ropcima — NOO; u Selcima — KPH, SKOJ i NOO; u Triblju — KPH i NOO; u Sv. Jeleni — NOO.

30. studenog — KK KPH za kotar Novi šalje prikaz stanja organizacija KPH i drugih na području kotara.¹² Prema izvještaju su tada postojale organizacije: KK KPH i KK SKOJ-a; u Bribiru: KPH, SKOJ, NOO, SMG i AFŽ; u Ledenicama — KPH, SKOJ, NOO i AFŽ; u Novom: KPH, NOO i AFŽ; u Gornjem Zagonu: KPH, NOO i AFŽ.

Kraj studenog — U kući Mare Komadine, selo Omar (Krmpute) osnovana Komanda mjesta Krmpute—Ledenice. Komandant je bio Petar Komadina, komesar Ivan Milošević, a zamjenik komandanta Pave Filipović.

Kraj studenog — Osnovan KK SKOJ-a za kotar Novi, tada smješten u predjelu Okruglo. Sekretar je bio Srećko Mureta, a članovi Josip Baričević, Anka Brožićević Rikica i Mile Mataija Bulić.

Studenj — Osnovan Inicijativni Antifašistički odbor žena za kotar Novi.

Studenj — U Crikvenici osnovan odbor AFŽ. Predsjednik je bila Danica Matanović.

Studenj — U Građanskoj školi u Novom osnovana organizacija SKOJ-a.

Studenj — Vrhovni komandant NOV i POJ izdao upute za organizaciju i djelovanje obavještajne službe na oslobođenom teritoriju.

Studenj — PK SKOJ-a za Hrvatsku dostavio šire upute za osnivanje i rad omladinskih radnih desetina, vodova i četa.

Studenj — Inicijativni Odbor AFŽ za Hrvatsko primorje održao prvo savjetovanje i donio odgovarajuće zaključke.

Studenj — U bribirskom šumskom predjelu Zaluk (područje Lukova) određeno zemljište koje se koristilo kao partizansko groblje.

PROSINAC

1. prosinca — Talijanska Viša komanda »Slovenija Dalmacija« izdala »Cirkular« (br. 7c) u kojem je razradila upute za osiguranje svojih trupa u kretanju.

1. prosinca — Izašao 1. broj lista »Narodno oslobođenje« Glasilo AVNOJ-a.

Početak prosinca — Održan u Zabukovcu četverodnevni tečaj za aktivistkinje AFŽ s područja novljanskog kotara.

6—9. prosinca — Održana u Bosanskom Petrovcu Prva konferencija AFŽ-a za Jugoslaviju.

11. prosinca — Naredbom GŠ NOV i PO Hrvatske proglašena XIII brigada »Josip Kraš« u »XIII proletersku brigadu 'Rade Končara'«.

Polovica prosinca — Nakon teškog ranjavanja u borbi s ustašama na području Žumberka, umro je od zadobivenih rana istaknuti vinodolski komunist Drago Marušić.

16. prosinca — Umjesto Upravnog osnovan u VŠ NOV i POJ Pozadinski odsjek, u čijoj su nadležnosti bile vojno-pozadinske komande.

16. prosinca — OK KPH za Hrvatsko primorje dostavlja prijedlog istaknutih Vinodolaca za vijećnike ZAVNOH-a. Predloženi su ovi Vinodolci: Anton Butković (Breze), Josip Butorac (Krmpute), Šimun Marušić (Grižane—Belgrad), Milan Mataija (Mataija Draga), Pavao Mataija (Bulići), Tomo Strizić (Bribir), Stjepan Ugrin (Bribir). Kasnije su predloženi i Mate Kršul (Selca) te Vlado Matetić (Crikvenica).

16. prosinca — Na predjelu Treskavca (šumsko područje Bribira) srušio se njemački bombarder sa 5 članova posade.

20. prosinca — KK KPH za Crikvenicu izvještava o pojačanoj aktivnosti nekih HSS-ovaca u Crikvenici. Među njima se isticao Tomo Jančiković.

24. prosinca — Reorganiziran VŠ NOV i POJ. Potom je imao ovaj sastav: operativni, obavještajni, ekonomski, vojnopozadinski, vojnოსудски, tehnički i sanitetski odsjek, kao i komisiju za borbu protiv špijuna i pete kolone.

27—29. prosinca — U Bihacu održan Prvi kongres antifašističke omladine Jugoslavije, kojem su prisustvovali i delegati iz Vinodola.

29. prosinca — Na kongresu antifašističke omladine u Bihacu osnovan Ujedinjeni savez antifašističke omladine Jugoslavije (USAOJ).

30. prosinca — PK SKOJ-a za Hrvatsku zaključio da se pri štabovima brigada NOV osnuju komiteti SKOJ-a.

Druga polovica prosinca — U selu Valač organiziran tečaj za nepismenu djecu, koji će kasnije poprimiti stanovite oblike školske nastave.

Kraj prosinca — U Sv. Jakovu osnovan NOO.¹³

Prosinac — U nekim selima vinodolskog slobodnog teritorija održani izbori za NOO-e.

Prosinac — Izašao prvi broj lista »Primorka« kao glasilo Antifašističke fronte žena za Hrvatsko primorje.

Prosinac — U krmptomskom selu Luka organizirana još jedna školska nastava za maloljetnu djecu.

1943.

SIJEČANJ

1. siječnja — Po naređenju Štaba V operativne zone formiran I PG NOP odred.

3. siječnja — U Rimu počeo dvodnevni sastanak talijanskih i njemačkih komandanata o pripremama za tzv. »Operaciju Veis« (IV neprijateljska ofenziva).

6. siječnja — U VŠ NOV i POJ osnovan odsjek za zrakoplovstvo.

9. siječnja — Njemački i talijanski generali održali u Zagrebu sastanak u vezi s planiranjem »Operacijom Veis«.

12. siječnja — Komandant njemačkih trupa u Hrvatskoj izdao naredbu za početak »Operacije Veis«.

14. siječnja — CK SKOJ-a izdao upute o zadaćama i organizacijskoj strukturi SKOJ-a u jedinica NOV i POJ.

15. siječnja — AVNOJ raspisao desetgodišnji narodni zajam.

18. siječnja — U Krivom Putu poginuo Ive Jeličić Tominčić, tada član KK KPH za kotar Senj.

20. siječnja — Počela poznata neprijateljska ofenziva »Veis«.

23. siječnja — Radi pripremanja izbora u nekim selima vinodolskog slobodnog teritorija osnovana kotarska izborna komisija za kotar Novi od 5 članova.

27. siječnja — Talijanski vojnici ubili u Bribiru Nadu Antonić, predsjednicu IO AFŽ za kotar Novi, istaknutu aktivistkinju NOB-a.

30. siječnja — Na poticaj novljanskih komunista grupa žena u Novom, predvođena aktivistkinjama AFŽ, javno je protestirala pred talijanskom komandom izvikujući: »Tražimo hrane!« i »Gladne smo!«.

31. siječnja — Oružnički zapovjednik u Novom, Dinko Prugo, predlaže nadležnima oduzimanje 49 radio-aparata žiteljima Novog, jer da su anglofili.

Kraj siječnja — Tomo Mavrić, dotad srekretar KK KPH za Crikvenicu, prešao na istu dužnost u KK KPH za kotar Senj. Istodobno je sekretar u KK KPH Crikvenica postao Ivica Baretić, a dotadašnji sekretar KK KPH Senj, Tomo Strizić, prešao na novu dužnost u novljanski kotar.

Siječanj — OK KPH za Hrvatsko primorje preselio se iz bibrirskog u griško šumsko područje, uži lokalitet Stojač.

Siječanj — Naselje Lič (Gorski kotar) je — prema dogovoru OK KPH za Hrvatsko primorje i OK KPH za Gorski kotar, potpalo pod nadležnost crikveničkih kotarskih organizacija NOB-a.

Siječanj — Martin Car, građevinski poslovođa u Crikvenici, u dogovoru s četničkim vođama i talijanskom komandom, pokreće akciju za osnivanje jugonacionalističke organizacije nazvana Bijela garda.

VELJAČA

1. veljače — KK KPH za Crikvenicu izvještava o uspješnom djelovanju odbora AFŽ u Beogradu, Crikvenici, Grižanima, Klarićima, Marušićima, Selcima i Triblju. Za ostala naselja navodi da nema ovih organizacija.

4. veljače — VŠ NOV i POJ uputio poziv domobranima da se ne bore na strani okupatora već da se priključe NOB.

9. veljače — Izvršni odbor AVNOJ-a izdao proglas narodima Jugoslavije o IV neprijateljskoj ofenzivi i poziva na još intenzivniju borbu protiv neprijatelja.

15. veljače — Završen prvi dio neprijateljske IV ofenzive.

23. veljače — Partizanska jedinica napala talijansku stražu na prilazu u Crikvenicu iz pravca Triblja.

23. i 24. veljače — Na mnogim visovima Vinodola paljeni kresovi u čast godišnjice Crvene armije.

25. veljače — Reorganiziran Kotarski NOO za kotar Novi. Za predsjednika je biran Milan Mataija, a tajnika Tomo Strizić, obojica članovi KK KPH za kotar Novi. Odbor je imao 10 članova.

Kraj veljače — Pripadnici HSS rasturili u Crikvenici letak u kom propagiraju poznatu politiku čekanja.

Kraj veljače — Ustaške vlasti u Novom objavile »Poziv« za pristup u »pomoćne oružnike«, ali se nitko nije odazvao.

Veljača — U Povilama ponovo osnovan NOO.¹⁴

Veljača — Na oslobođenom vinodolskom teritoriju osnovani zdravstveni odbori.

Veljača — U nastojanju da se uspješnije suzbija razbuktali NOB, talijanski okupatori ponovo uspostavili u Bribiru karabinijersku stanicu.

OŽUJAK

Početak ožujka — Osnovan Inicijativni odbor ZAVNOH-a.

6. ožujka — Talijanske trupe započele ofenzivne akcije u pravcu goranskog slobodnog područja (Drežnice). U toj su ofenzivi zapalili i pilanu na Mošunama.

15. ožujka — IO AFŽ za Hrvatsko primorje odlučio da se pristupi osnivanju kotarskih odbora AFŽ.

Sredina ožujka — U Novom rastureni leci studenata domobrana, pristasa politike HSS, u kojima se propagira poznata »politika čekanja«.¹⁵

Sredina ožujka — U talijanskom garnizonu u Ledenicama djeluje ćelija KP Italije od 20 članova te još 30 antifašista i 30 simpatizera KPJ. Istodobno je djelovala i ćelija KPJ u Grižanima. Obje su ćelije imale posrednu vezu s OK KPH za Hrvatsko primorje.

Sredina ožujka — Na slobodnom vinodolskom teritoriju osnovane 3 omladinske radne grupe, tj. u Krmpotama, Ledenicama i Gornjem Zagonu.

20. ožujka — Osnovan Kotarski odbor AFŽ-a za kotar Novi od 6 članica.

Oko 25. ožujka — Osnovan Kotarski Odbor USAOH za kotar Novi od 5 članova.

Druga polovica ožujka — Pri KNOO za kotar Novi osnovan Kotarski kulturno-prosvjetni odbor.

Ožujak — Osnovan Obavještajni centar za Hrvatsko primorje. Djelovao je pri OK KPH za Hrvatsko primorje.

Ožujak — Članovi SKOJ-a u Novom provalili u prostorije ustaške organizacije i odnijeli 11 radnih odijela kao i arhiv, te sve prenijeli na slobodni teritorij.

TRAVANJ

Početak travnja — Okružni komiteti KPH za Hrvatsko primorje i Gorski kotar pokrenuli akciju za osnivanje okružnog NOO-a za oba područja.

Početak travnja — Jedinice NOV i PO započele oslobađanje Gacke doline u Lici.

3. travnja — U cilju intenzivnije borbe protiv NOB-a, osnovano u Crikvenici Oružničko vojno zapovjedništvo.

6. travnja — U Drežnici osnovan Okružni NOO za Hrvatsko primorje i Gorski kotar, čiji je član bio i Milan Mataija.

Oko 10. travnja — U svim općinama novljanskog kotara osnovani, reorganizirani ili učvršćeni općinski odbori AFŽ-a.

15. travnja — Talijanski avioni bombardirali i mitraljirali pilanu u Mošunama.

16. travnja — Talijanske jedinice iz Krivog Puta i Ledenica upale na slobodni teritorij Alana i Pletena, ali su se povukle.

Oko 22. travnja — Osnovana u Brinju XIII primorsko-goranska divizija NOV.

27. travnja — Konstituiran Inicijativni okružni NOO za Hrvatsko primorje.

30. travnja — Pripadnici tzv. Bribirskog civilnog logora oštetili dalekovod u predjelu Kričina (Bribir).

Travanj — U Okruglom (bribirsko šumsko područje) osnovan »dječji vrtić« za smještaj djece partizanskih obitelji.

SVIBANJ

1. svibnja — U većini neoslobođenih vinodolskih naselja razbacani prvo-majski proglasi KPH.

1. svibnja — Stupila na snagu Naredba VŠ NOV i POJ o uvođenju podoficirskih i oficirskih činova.

Početak svibnja — KK KPH za kotar Novi se smjestio u Valač, selo u Gornjem Zagonu.

10. svibnja — Po naredbi VŠ NOV i POJ, Primorsko-goranska divizija dobila naziv XIII divizija NOV Jugoslavije.

15. svibnja — Započela V neprijateljska ofenziva.

15. svibnja — U Moskvi objavljeno raspuštanje Kominterne.

17. svibnja — Po naredbi VŠ NOV i POJ preimenovana je 6. PG brigada u 1, a 14. brigada u 2. brigadu XIII divizije NOVJ.

Svibanj — U Selcima stacionirana veća skupina četnika, koji su ovamo došli iz Like.

LIPANJ

6. lipnja — Ustaše rasturile u nekim vinodolskim naseljima letke u kojima pozivaju Primorce da se priklone NDH.

11. i 12. lipnja — U Otočcu održana Prva konferencija AFŽ-a za Hrvatsku, na kojoj su sudjelovale i predstavnice iz Vinodola.

12. lipnja — Talijanski vojnik Bruno Bonaro krenuo iz garnizona u Sv. Jeleni u partizane. Pritom su ga talijanski vojnici uhvatili i uskoro ga je talijanski vojni sud osudio na smrt.

13. i 14. lipnja — U Otočcu i Plitvičkim jezerima održano Prvo zasjedanje ZAVNOH-a. Prisustvovali su i vjećnici iz Vinodola: Šimun Marušić iz Grižana, Milan Mataija iz Ledenica, Tomo Strizić iz Bribira, Vladimir Car iz Selaca, Petar Komadina iz Ledenica. (Nisu prisustvovali vjećnici: Mate

Kršul iz Selaca i Vlado Matetić iz Crikvenice). Svi prisutni su tada potpisali poznatu Rezoluciju.

14. lipnja — Na zasjedanju ZAVNOH-a govorio Šimun Marušić iz Grižana. Opširnije je izložio političke prilike u cijelom Hrvatskom primorju.

Sredina lipnja — Osnovan Rajonski obavještajni centar (ROC) za južni dio Hrvatskog primorja (kotari: Novi, Senj, Rab i Pag). Rukovodilac je bio Tomo Strizić.

Sredina lipnja — Formiran 2. PG NOP odred.

21. lipnja — GŠ NOV i PO Hrvatske izdao naredbu o rasformiranju Štaba V operativne zone. Istom je naredbom osnovan Štab grupe primorsko-goranskih NOP odreda, sa sličnim zadacima koje je imao i Štab V zone.

26. lipnja — Zbog uspješnih akcija jedinica NOV i PO u Lici, prebjeglo je više četničkih grupa u Hrvatsko primorje, od kojih je ukupno 670 bilo naznačenog dana u Selcima.

27. lipnja — U Sv. Jakovu osnovan aktiv USAOH od 7 članova.

27. lipnja — Iz Sv. Jakova se javila u partizanske jedinice prva veća grupa boraca (ukupno 16).

28. lipnja — U Otočcu započela dvodnevna konferencija USAOH-a. Tada je izabran i Glavni odbor čiji je član bio i Vlado Car iz Selaca. Sudjelovali su i predstavnici vinodolske omladine.

Druga polovica lipnja — KK KPH za kotar Senj se preselio iz Zabukovca na velebitsko područje i smjestio u Krasnom.

Lipanj — Na predjelu Prasica (griško šumsko područje) osnovana prva relejna stanica Okružnog NOO za Hrvatsko primorje.

Lipanj — Partizanske jedinice napale talijansku zasjedu iznad Grižana i nanijele joj teže gubitke.

Lipanj — Talijanske vojne vlasti strijeljale jednog svog financa u Sv. Jakovu, zbog veze koju je održavao s NOB-om.

Lipanj — Reorganiziran Okružni NOO za Hrvatsko primorje. Za predsjednika je predviđen Petar Komadina a za tajnika Ivan Barbalić.

SRPANJ

7. srpnja — Talijanski komunisti iz garnizona u Ledenicama predložili Okružnom komitetu KPH za Hrvatsko primorje mogućnost i način zarobljavanja ledeničkog garnizona.

Početak srpnja — U Novom Vinodolskom boravio dr Đuro Velčić, suradnik stranih obavještajnih službi, koji je nastojao privesti neke građanske političare iz Novog i Crikvenice u akciju protiv NOB-a.

8. srpnja — Borci 1. PG NOP odreda uspješno napali talijanske jedinice u predjelu Bribira, Grižana i Triblja, i nanijeli im gubitke.

10. srpnja — Savezničke trupe se iskrcale na Siliciju.

10. srpnja — Borci 1. PG NOP odreda uspješno napali autobus na cesti Crikvenica—Tribalj.

11. srpnja — Borci 1. PG NOP odreda napali talijanske jedinice u predjelu Bribira i Grižana i nanijeli im gubitke.

13. srpnja — Borci 1. PG NOP odreda porušili više tt stupova na cesti Tribalj—Crikvenica.

18. srpnja — U krmpotskim selima održani izbori za seoske odbornike.

19. srpnja — Borci 1. PG NOP odreda uspješno napali talijansku zasedu na položaju iznad Grižana i nanijeli joj gubitke.

22. srpnja — Borci 4. bataljona 1. brigade XIII divizije izvršili fingirani napad na Grižane.

22. i 23. srpnja — U Mataija Dragi održana konferencija AFŽ-a za kotar Novi.

24. srpnja — U Rimu je Veliko fašističko vijeće izglasalo nepovjerenje Mussoliniju.

25. srpnja — U Rimu je oborena fašistička vlada Benita Mussolinija. Istodobno je talijanski kralj povjerio maršalu Badogliu mandat za sastav nove vlade.

27. srpnja — Komanda SUPERSLODA obavještava potčinjene jedinice na jugoslavenskom okupiranom teritoriju o smjenjivanju Mussolinija i zadacima s tim u vezi.

28. srpnja — Talijanski vojni avioni izviđali sjeverne padine Vinodolske doline.

29. srpnja — Talijanski avioni bombardirali Mošune.

30. srpnja — Talijanski avioni bombardirali Mošune.

Srpanj — Osnovan Okružni odbor USAOH-a za Hrvatsko primorje.

Srpanj — Umjesto Petra Komadine postavljen je Karlo Špalj za komandanta Komande mjesta Krmpote—Ledenice.

Srpanj — Umjesto talijanske divizije Lombardija, na predio Vinodola i dijela Gorskog kotara dislocirana je talijanska divizija Maccerrata.

KOLOVOZ

Početak kolovoza — U Okružni Komitet KPH za Hrvatsko primorje kooptirani Vlado Car iz Selaca i Marija Vuković Dunja iz Novog.

3. kolovoza — Borci 4. bataljona 1. brigade XIII divizije uspješno napali talijanski vojni kamion kod Badnja i Talijanima nanijeli veće gubitke.

6. kolovoza — Talijanski avioni bombardirali Mošune.

6. kolovoza — Talijanski avioni izviđali sjeverne padine Vinodolske doline.

7. kolovoza — Jedinice 1. PG NOP odreda uspješno napale odred Talijana u predjelu Zlobin—Plase.

8. kolovoza — Toma Strizić prisustvovao u Otočcu konferenciji pristaša i funkcionera HSS-a za Liku i pozdravio sudionike u ime naroda Hrvatskog primorja.

10. kolovoza — Borci 4. bataljona 1. brigade XIII divizije uspješno napali kod Crikvenice manju kolonu talijanskih kamiona i nanijeli gubitke.

17. kolovoza — U šumskom vinodolskom području održano savjetovanje predstavnika narodnih vlasti i vojnih jedinica NOV i PO, na kojem je raspravljano stanje i zadaci, vezani uz pad Mussolinija i predviđanu kapitulaciju Italije.

20. kolovoza — Aktivisti NOB-a izvršili u Crikvenici diverziju. Tom prigodom je poginuo jedan oružnički podoficir NDH.

21. kolovoza — Izvršni odbor ZAVNOH-a objavio »Uredbu o zajmu narodnog oslobođenja« kojom je taj zajam i raspisan.

Oko 20. kolovoza — U Krmpotama osnovan Općinski komitet SKOJ-a.

27. kolovoza — Talijanski avioni izviđali sjeverne padine *Vinodolske doline.

28. kolovoza — OK KPH za Hrvatsko primorje dostavlja opširan izvještaj o strukturi partijskih, skojevskih i organizacija NOP uopće na području Vinodola. Prema tom su izvještaju postojale organizacije KPH i SKOJ, kao i ostale u skoro svim vinodolskim većim naseljima.

29. kolovoza — Borci 4. bataljona 1. brigade XIII divizije napali odred talijanske vojske na cesti Novi—Senj.

30/31. kolovoza — Borci 4. bataljona 1. brigade XIII divizije, prema dogovoru sa članovima KPI u ledeničkom garnizonu, pokušali osloboditi Ledenice—Polje i zarobiti talijansku posadu. Pokušaj nije uspio.

31. kolovoz — Borci 4. bataljona 1. brigade XIII divizije porušili tt stupove na predjelu Novi—Ledenice.

RUJAN

1. rujna — Borci 4. bataljona 1. brigade XIII divizije oštetili vodovod u predjelu Selaca.

4. rujna — U selu Krasno, na Velebitu, poginuli od ustaša: Toma Mavrić sekretar i Josip Kalafatić Malicija član KK KPH za kotar Senj.

5. rujna — U griškom planinskom predjelu održana Kotarska konferencija AFŽ-a za kotar Crikvenicu.

6. rujna — U očekivanju kapitulacije Italije, ustaški rukovodioci u Crikvenici, na čelu s kotarskim predstojnikom Đivanovićem, nastoje uspostaviti dodir s komandom partizanskih jedinica u težnji da putem odugovlačenja »pregovora« odgode ulazak naših trupa. Na taj su način nastojali omogućiti dolazak njemačkih i ustaških trupa i u Vinodol.

7. rujna — KK SKOJ-a za Crikvenicu organizirao rušenje tt stupova između Triblja i Crikvenice.

8. rujna — Kapitulirala fašistička Italija.

9. rujna — Komandant V talijanskog korpusa (u Crikvenici) izdao »Proglas« o tome da je vlast predao partizanima.

9. rujna — Započelo razoružavanje talijanskih trupa i u predjelu Vinodola.

9. rujna — Lučko zapovjedništvo NDH u Crikvenici, na čelu sa zapovjednikom Jurjem Bonačijem prešlo na stranu NOB-a.

10. rujna — Avioni NDH razbacivali i u Hrvatskom primorju letke u kojima se poziva narod da se opredijeli za ustašku NDH.

BILJEŠKE

¹ »Prisegu vjernosti« obavezno su polagali svi službenici u NDH, bez obzira na nacionalnost, vjersku pripadnost ili političko opredjeljenje.

² Bujanović je bio pripadnik ustaškog pokreta još prije travanjskog rata 1941. godine. U tom je duhu pokušavao djelovati u Bribiru oko 1938. godine, jer je tada ovdje bio kapelan, ali — bez uspjeha.

³ U »Kronologiji događaja« objavljenoj u 2. svesku Vinodolskog zbornika pogrešno smo naveli da je to bilo u lipnju 1941. godine. (Usp. VZ, sv. 2, str. 36.)

⁴ Nastava u tim školama je obustavljena ranije, a ne tada.

⁵ U Novom je postojala čelija KP Italije u jednoj četi CV mitraljeskog bataljona. Ova je četa (2. četa) premješтана po potrebi u Bribir, Grižane i Ledence, ali je veza s talijanskim komunistima u njoj stalno održavana.

⁶ Dotadašnji delegat CK KPH Josip Đerđa postao je član OK KPH za Hrvatsko primorje krajem veljače 1942. godine, ali je nastavio rukovoditi Agitpropom u istom komitetu, a djelovao je, dakako, i na raznim drugim zadaćama, pogotovu na slobodnom vinodolskom teritoriju.

⁷ I ovaj podatak o dataciji nije potpuno pouzdan. Moguće je da je OK SKOJ-a osnovan i prije, možda čak i u veljači 1942. godine, ali o tome nismo našli nikakve pouzdanije podatke. Zbog toga smo i naznačili da je osnovan u travnju, imajući u vidu da su tada osnovana i neka partijska rukovodstva, odnosno da je drugarica A. Berus, koja je došla u ovaj kraj početkom travnja 1942. godine, potakla osnivanje raznih rukovodstava i Partije i SKOJ-a, a i drugih, kako je to zaključeno na sastanku u CK KPH u Drežnici. Unatoč tome, to pitanje ostaje otvoreno.

⁸ U povodu tog letka je bibrirski župnik Stjepan Petrinović tada pisao da ni taj letak nije pomogao za odalečavanje Bribiraca od »šumara«.

⁹ Naziv komande za Sloveniju i Dalmaciju.

¹⁰ Kotarska oblast u Novom je već ranije primijenila tu mjeru za žitelje Gornjih Zagona, gornjih ledeničkih sela i obitelji partizana u Bribiru. Međutim, ta mjera, primjenjena prema krmpotskom žiteljstvu, potakla je nekoliko kolebljivaca u nekim krmpotskim selima da se jave ustaškim vlastima u Ledence — Polje i da tamo traže propusnice i »aprovizaciju«. Taj njihov, svakako — politički nepovoljan korak — nije imao štetnih političkih posljedica u Krmpotama, jer su organizacije NOB-a uspješno intervenirale i kolebljivcima ukazale na štetnost njihova pothvata. Taj će događaj ipak trebati šire obrazložiti.

¹¹ Ova približna datacija nije pouzdana. U literaturi se obično navodi da je KNOO osnovan 27. kolovoza, ali je taj datum također nepouzdan. Prihvatljivije je vremensko razdoblje od oko 1. do oko 15. rujna, pa ga tako i navodimo. Pitanje je otvoreno.

¹² Ovdje nije unijeto stanje na području Krmpota, jer su tamošnja naselja potpadala pod KK KPH za kotar Senj.

¹³ U kasnijim izvještajima KK KPH za Crikvenicu ovaj se NOO ne spominje. Čini se da je djelovao tek kraće vrijeme.

¹⁴ Ranije (svibnja 1942. godine) bio je već osnovan NOO u Povilama, ali — zbog raznih razloga — nije mogao djelovati, pa je sada osnovan novi NOO.

¹⁵ Ovi su leci bili dopremljeni iz Zagreba.